

tora Smareglie. Posljednje poglavlje ove monografije, „Generacije u iluzijama individualizma i društvenim vrijednostima“ (108-109), govori o povezanosti generacija od Hemingwaya i Krleže do današnjih generacija koje stvaraju u različitim okolnostima. Autor zaključuje da je jedno svima zajedničko – tražnje za smislom života i njegovim vrijednostima.

Monografija *Sjećanja i bilješke* završava „Sadržajem“ (111) te biografijom Bore Stipanovića (112-114). Kao što je rečeno na samome početku, monografija je odraz jednoga vremena iz perspektive osobnih sjećanja autora, koje nerijetko tumači i kroz povijesne činjenice. Sjećanja na prošla vremena dovela su do sjećanja na zaboravljene osobe pulskoga i istarskoga kraja, čija imena imaju svjetsko značenje. Pritom autor prije svih misli na Antonija Smaregliu, kojemu je u monografiji posvetio nekoliko poglavlja. Ipak, o Smareglinu životu i opusu saznajemo više u prilogu koji dolazi uz ovu monografiju. Riječ je o monografiji Bore Stipanovića *Antonio Smareglia: Il Vasallo di Szigeth – Sigetski Vazal. Metropolitan opera, New York 1890.* (Pula 2021.) kraćega sadržaja, koja je posvećena Antoniju Smaregli.

Igor Jovanović

Robert Buršić, *NK Istra Tar – Torre 1968. – 2018.: 50 godina mladosti / 50 anni di giovinezza*, Tar: Turistička zajednica Općine Tar – Vabriga, 2019., 151 str.

Monografija *NK Istra Tar – Torre 1968. – 2018.: 50 godina mladosti / 50 anni di giovinezza* Roberta Buršića prati razvoj nogometa u Taru i njegovoj okolici otkad je nogometni klub osnovan u ljeto 1968. do 2018. Objavljena je 2019. kao rezultat autorova višegodišnjega istraživanja povijesti nogometa u Taru. Popraćena je brojnim fotografijama, biografijama i sportskim analizama. Pojedini su dijelovi pisani dvojezično, na hrvatskom i talijanskom jeziku.

Pod naslovom „Pedeset godina mladosti / 50 anni di giovinezza“ (10-13) predsjednik NK Istre Đankarlo Žužić prisjeća se starijih generacija igrača, trenera, sportskih djelatnika i radnika zbog kojih klub živi već pola stoljeća. Poglavlje je pisano na hrvatskom i na talijanskom jeziku. Drugo poglavlje „Ili limena glazba ili nogometna lopta / Gli ottoni o il pallone“ (14-15) govori o zanimljivoj podjeli u Taru na nogometaše i glazbenike. Buršić naglašava

da je bilo i pojedinaca koji su igrali nogomet te istovremeno bili aktivni u orkestru. Ovo je poglavlje također dvojezično.

Slijede poglavlja koja kronološki govore o povijesti nogometa u Taru i okolici. Pisana su samo hrvatskim jezikom. „Bubamara u Taru i Vabrigi poslije Drugog svjetskog rata“ (16-19) govori o razvoju nogometa u Taru, Vabrigi, Poreču i okolnim mjestima tijekom ranih pedesetih godina dvadesetoga stoljeća. „Sportsko društvo Istra Tar“ (20-25) osvrće se na povijest osnivanja nogometnoga kluba u ljeto 1968. U tom poglavlju saznajemo ponešto o pravilima SD-a Istra u Taru te se naglašava kako je to društvo bilo važan čimbenik u razvoju fizičke kulture na Poreštini. Izrazito je naglašena veza između sporta (nogometa) i turizma, gospodarske grane zbog koje Tar i okolica u šezdesetima doživljavaju ekonomski procvat. Peto poglavlje, „Istarska nogometna liga“ (26-33), osvrće se na sezone od 1968./1969. do 1973./1974. Kako to i biva u sportu, u tom razdoblju bilo je boljih i manje boljih sezona. Zanimljiva je bila sezona 1969./1970., kada je tarska Istra odigrala prijateljsku utakmicu s FK-om Proleter iz Zrenjanina i FK-om Bor.

„Istarska nogometna liga, skupina A“ (34-39) govori o nogometnim sezonama od 1974./1975. do 1977./1978. O idućima saznajemo više u sedmom poglavlju „Regionalna (zonska) nogometna liga Rijeka – Pula“ (40-51), gdje se klub prati od 1980./1981. do 1982./1983. Drugi dio osamdesetih godina popraćen je u poglavlju „Regionalna nogometna liga, istarska skupina“ (52-65). Ta cjelina ujedno zaključuje razdoblje djelovanja kluba u okviru Jugoslavije. Shodno tome, deveto poglavlje „Istarska skupina – sjever“ (66-67) prati djelovanje kluba u prvoj polovici devedesetih, točnije tijekom sezona 1991./1992., 1992./1993. i 1993./1994. Tu saznajemo s kojim se poteškoćama klub nosio na početku Domovinskoga rata, kada je igranje utakmica bilo i prekinuto na neko vrijeme.

Nadalje, poglavlje „Druga županijska nogometna liga“ (68-69) prati sezonu 1994./1995., gdje saznajemo o pobjedama koje su se nizale u prvenstvu, da bi na kraju tarska Istra osvojila prvo mjesto. „Prva županijska nogometna liga – skupina sjever“ (70-77) prati sezonu 1995./1996., a dvanaesto poglavlje „Treća Hrvatska nogometna liga – zapad, Istarska skupina“ (78-82) prati sezonu 1996./1997. O djelovanju kluba krajem devedesetih godina te na početku novoga milenija čitamo u poglavlju „Treća Hrvatska nogometna liga – zapad“ (83-99). Razdoblje obuhvaćeno u tome poglavlju je od 1998./1999. do 2003./2004., kada klub ispada iz Treće lige.

Klub potom svoj sportski put nastavlja u sklopu Prve županijske nogometne lige, o čemu govori četrnaesto poglavlje (100-113). Sezone koje su popraćene u tom poglavlju su od 2004./2005. do 2009./2010., kada NK Istra gubi status županijskoga prvoligaša. „Druga županijska liga“ (114-115) bavi se klubom za njegova boravka u toj ligi tijekom dvije sezone (2010./2011. i 2011./2012.). Poglavlje „Druga županijska nogometna liga – Centar“ (116-118) obrađuje rad kluba u sezonama 2012./2013., 2013./2014. i 2014./2015., a „Treća županijska liga – Sjever“ (119-123) osvrće se na sezone 2016./2017. i 2017./2018. To su i posljednje sezone obrađene u monografiji.

Poglavlje „Uprave i treneri NK Istra Tar – Torre“ (126-127) posvećeno je svim trenerima i predsjednicima Upravnoga odbora kluba do 1968. do 2018. „Veterani nogometnog kluba Istre“ (128-129) osvrće se na prve veterane koji su se registrirali 2000., njih čak tridesetero, te saznajemo i o njihovim natjecanjima u Drugoj županijskoj ligi. Slijedi pretposljednje, dvadeseto poglavlje „Bile su to posebne nedjelje“ (130-139), u kojemu se Robert Matteoni osvrće na nedjeljna gostovanja i utakmice kroz povijest. Posljednje poglavlje „Svečana sjednica skupštine NK Istre Tar – Torre“ (140-143) posvećeno je svečanoj sjednici održanoj 8. prosinca 2018. prigodom 50. obljetnice postojanja kluba u tarskom sjedištu Zajednice Talijana. Saznajemo kako je, između ostaloga, na toj sjednici Đankarlo Žužić uručio priznanja zaslužnim pojedincima i ustanovama.

Na samome kraju monografije slijedi „Pogovor“ (144-145) Roberta Buršića, koji je napisan i na talijanskome jeziku kao „Lepilogo“ (146-147). Monografija završava „Sažetkom“ (148-149), koji je također napisan i na talijanskome jeziku („Il riassunto“, 150-151).

U zadnjih nekoliko godina istraživanje istarske povijesti sporta dobiva sve veći zamah. Zahvaljujući sve većem broju objavljenih djela o toj temi, može se zaokružiti cjelina o povijesti sporta u Istri. Monografija *NK Istra Tar – Torre 1968. – 2018.: 50 godina mladosti / 50 anni di giovinezza* upravo je jedan od takvih radova. Govorimo o vrijednom prinosu istraživanju lokalne sportske povijesti Tara i njegove okolice. Robert Buršić je brojnim podacima uz obilatu dokumentaciju, osobito fotografijama i isječcima iz novina, omogućio čitatelju podroban uvid u povijest tarskoga nogometnog kluba. Zaključno, monografija *NK Istra Tar – Torre* obogatila je historiografiju sportske povijesti Istre, ali zasigurno i dala poticaj drugim lokalnim sredinama za istraživanje vlastite sportske povijesti.

Gajba i tić. Pokriveno i raskrito u seksualnosti Istre, popratna publikacija uz izložbu Koordinacije istarskih muzeja, Muzejsko-galerijski prostor Sveta Srca, Pula, 27. travnja 2017. – 11. veljače 2018., autori Katarina Marić, Tajana Ujčić i Mauricio Ferlin, Pula – Pola: Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell'Istria, 2019., 505 str.

Gajba i tić. Pokriveno i raskrito u seksualnosti Istre popratna je publikacija uz izložbu istoga imena koja je održana u pulskom Muzejsko-galerijskom prostoru Sveta srca od 27. travnja 2017. do 11. veljače 2018. godine. Izložba i publikacija rezultat su projekta Koordinacije istarskih muzeja, čiji su nositelji Arheološki muzej Istre i Povijesni i pomorski muzej Istre uz sudjelovanje i drugih istarskih, ali i međunarodnih muzeja. Voditelj je projekta Vladimir Torbica, pročelnik Upravnoga odjela za kulturu Istarske županije, a autori izložbe Katarina Marić, Tajana Ujčić, ujedno i autorica⁴ tekstova, te Mauricio Ferlin. Izložba i popratno djelo, osim što su rezultat suradnje brojnih istarskih, ali i međunarodnih muzeja te njihovih djelatnika, plod su suradnje brojnih stručnjaka za istarsku kulturu, povijest, običaje, književnost i dr., koji su sudjelovali u izboru pojedinih elemenata izložbe.

Knjiga se sastoji od trideset osam poglavlja koja svojim živopisnim nazivima, većinom citatima, poslovicama, razigranim i šaljivim frazama, odaju temu određene cjeline. Poglavlja se veoma dobro nadopunjuju te proizlaze jedno iz drugoga pa bi prijelaz između njih bez naslova bio teško uočljiv. Publikacija je zapravo kombinacija teksta – kako autorskoga, tako i raznih poslovice, pjesmica, erotskih priča i sl. – te slika, izvora, odnosno fotografija muzejskih artefakata od prapovijesti do današnjih dana. Prve stranice donose popis organizatora i sudionika projekta (4-7) te „Sadržaj“ (9).

Uvodnim se poglavljima „Kada misao zadovolji tijelo“ (11-13) te „Gajba i tić“ (14-27) nastoji upoznati čitatelja s projektom i suštinom same izložbe. *Gajba i tić* drugi je izložbeni projekt Koordinacije istarskih muzeja, nakon uspješnoga *Ki sit, ki lačan – o prehrani u Istri*. U oba projekta ističe se nastojanje za muzealizacijom svakodnevnih ljudskih potreba, u ovome slučaju ljubavi i spolnosti, odnosno seksualnosti, teme koja još uvijek, kako kažu sami autori, izaziva ekstremne i senzacionalističke reakcije te ostavlja dojam intrigantnosti i tabua. Kao glavni izazov nameće se muzealizacija i predstavljanje intime čime se, paradoksalno, gubi upravo na intimnosti pa je tako glavno pitanje koje si autori

4 Autori pojedinih dijelova teksta su još i Miodrag Kalčić na str. 353. te Ivona Orlić na str. 373.